

مدیر طرح از طرف مجری: امیر ناظمی

همکاران اصلی در تدوین گزارش: شادی ضیغمی، مینا درویش، امیرحسین عصارزاده، امیر ناظمی

نشانی کارفرما: اراک، بلوار فاطمیه، استانداری مرکزی، تلفن: ۰۸۶ - ۳۳۶۶۶۰۰۱

نشانی مجری: تهران، کریمخان، ایرانشهر، آذرشهر، شماره ۱۱، طبقه اول، تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۰۰۷۵۵

Info@atinegaar.com

www.atinegaar.com

گزارش «پروفایل شهرستان شازند» پیرو قرارداد شماره‌ی ۹۱/۸/۲ ص با موضوع آینده‌نگاری آمایش استان مرکزی (اجرای فاز دوم مطالعات آمایش استان) تهیه شده است.

صحت مندرجات گزارش برعهده‌ی مدیر طرح پژوهشی است.

کلیه حقوق و مالکیت دستاوردهای حاصل از این گزارش متعلق به مجری و کارفرما به صورت مشترک است.

هرگونه نسخه برداری از آن، اعم از کپی، نسخه برداری الکترونیکی و یا ترجمه بخش یا تمام آن، و استفاده از محتوای گزارش منوط به اخذ مجوز کتبی از مجری و کارفرما و با استناد به کلیه اطلاعات گزارش مجاز است.

Shazand County Profile

Report No. 25-9

Main Project:

Markazi Spatial Foresight

© Copyright 2015, Atinegaar Thinktank

All rights reserved.

Published March, 2015

This document may not, in whole or in part, be copied, photocopied, reproduced, translated, or reduced to any machine readable form without Atinegaar's formal permission. Every effort has been made to ensure the accuracy of this document. However, Atinegaar shall not be liable for any error or for incidental or consequential damages pertinent to the form, performance, or use of this document or the examples within. The information herein is subject to change without notice.

Trademarks

Other product names mentioned in this document may be trademarks or registered trademarks of their respective companies and are the sole property of their respective owners.

چکیده

این گزارش به ارائه تصویری از شهرستان شازند مبتنی بر نتایج مطالعات آینده‌نگاری آمایش استان مرکزی می‌پردازد. بر این اساس پس از مقایسه شهرستان شازند با سایر شهرستان‌های استان مرکزی از منظر چند شاخص کلیدی در دسترس، تلاش شده است تا نتایج بخش‌های مختلف مطالعه در خصوص شهرستان شازند، در این گزارش به صورت خلاصه ارائه شود. در پایان نیز نقش شهرستان شازند با توجه به ویژگی‌ها و پتانسیل‌هایش در جهت پیشبرد اهداف و راهبردهای استان، تبیین شده است.

کلیدواژه: شهرستان شازند، توسعه، تفکر ارزشی، توان اکولوژیک، راهبردهای آمایشی پابرجا

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
۱ شهرستان شازند از منظر آمار	۱
۲ مهمترین نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای شهرستان شازند	۱۷
۱-۲ نقاط قوت	۱۷
۲-۲ نقاط ضعف	۱۷
۳-۲ فرصت‌ها	۱۸
۴-۲ تهدیدات	۱۸
۳ وضعیت توان اکولوژیکی شهرستان شازند	۱۹
۴ وضعیت توسعه اقتصادی، اجتماعی، سکونتگاهی و فناوریانه شهرستان شازند	۲۰
۵ نتایج حاصل از تفکر ارزشی در خصوص شهرستان شازند	۲۶
۱-۵ مهمترین دغدغه‌ها	۲۶
۲-۵ موضوعات و مسائل غیرقابل قبول	۲۷
۳-۵ روندهای اجتناب‌ناپذیر و واقعیت‌ها	۲۸
۴-۵ ویژگی‌های مطلوب آینده	۲۹
۵-۵ ویژگی‌های نامطلوب آینده	۳۰

- ۶-۵ ویژگی‌هایی که مطلوب است شهرستان در آینده به واسطه آن‌ها شناخته شود..... ۳۰
- ۷-۵ مهمترین محدودیت‌های توسعه ۳۱
- ۸-۵ مهمترین مزیت‌های شهرستان سازند ۳۲
- ۶ نقش شهرستان در راستای تحقق اهداف و پیاده‌سازی راهبردها ۳۴
- ۷ نتیجه‌گیری و جمع‌بندی ۳۶

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۱۶	جدول ۱: فعالیتهای دارای مزیت نسبی شهرستان شازند در سال ۱۳۹۰
۳۴	جدول ۲: ماموریت‌ها و وظایف خاص شهرستان شازند در جهت پیشبرد راهبردهای کلان استان

فهرست شکل‌ها

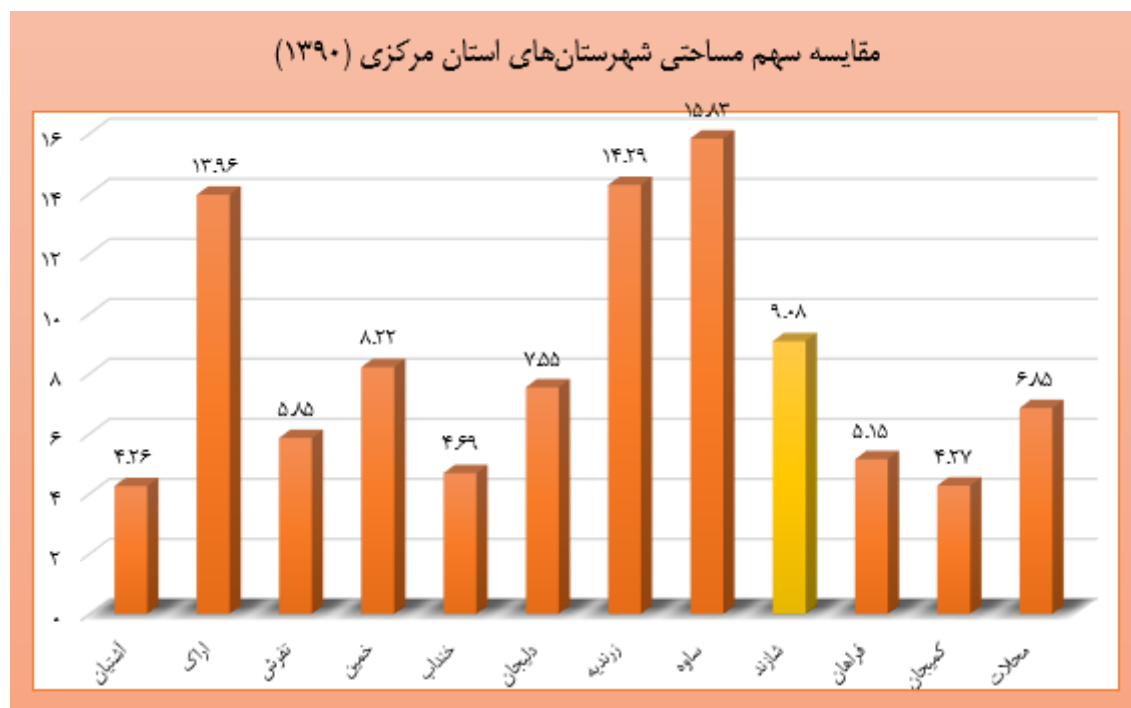
صفحه	عنوان
۲	شکل ۱: مقایسه سهم مساحتی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰
۳	شکل ۲: مقایسه سهم جمعیتی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰
۴	شکل ۳: مقایسه سهم جمعیت روستایی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰
۵	شکل ۴: مقایسه نرخ باسوادی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰
۶	شکل ۵: مقایسه نرخ باسوادی جمعیت شهری و روستایی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰
۷	شکل ۶: مقایسه ضریب شهرنشینی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰
۸	شکل ۷: مقایسه نرخ مشارکت اقتصادی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰
۹	شکل ۸: مقایسه نرخ بیکاری شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰
۱۰	شکل ۹: مقایسه سهم اشتغال بخش‌های مختلف اقتصادی در شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۸۵
۱۱	شکل ۱۰: مقایسه تعداد کل کارگاه‌های صنعتی شهرستان‌های استان مرکزی
۱۲	شکل ۱۱: مقایسه سهم ارزش افزوده بخش صنعت در شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۸۵
۱۳	شکل ۱۲: مقایسه تغییرات سهم اشتغال بخش صنعت در شهرستان‌های استان مرکزی
۱۳۹۰	شکل ۱۳: مقایسه ضریب مکانی اشتغال بخش‌های مختلف اقتصادی در شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰
۱۴	
۱۵	شکل ۱۴: روند تغییرات ضریب مکانی شهرستان شازند

- شکل ۱۵: نقشه توان اکولوژیک شهرستان شازند
- شکل ۱۶: شمای کلی از وضعیت توسعه‌یافتگی سازمان فضایی شهرستان شازند در مقایسه با سایر شهرستان‌های استان مرکزی
- شکل ۱۷: وضعیت توسعه اجتماعی شهرستان شازند از منظر شاخص‌های مختلف
- شکل ۱۸: وضعیت توسعه اقتصادی شهرستان شازند از منظر شاخص‌های مختلف
- شکل ۱۹: وضعیت توسعه سکونتگاهی شهرستان شازند از منظر شاخص‌های مختلف
- شکل ۲۰: وضعیت توسعه فناوری و خدمات برتر شهرستان شازند از منظر شاخص‌های مختلف

۱ شهرستان شازند از منظر آمار

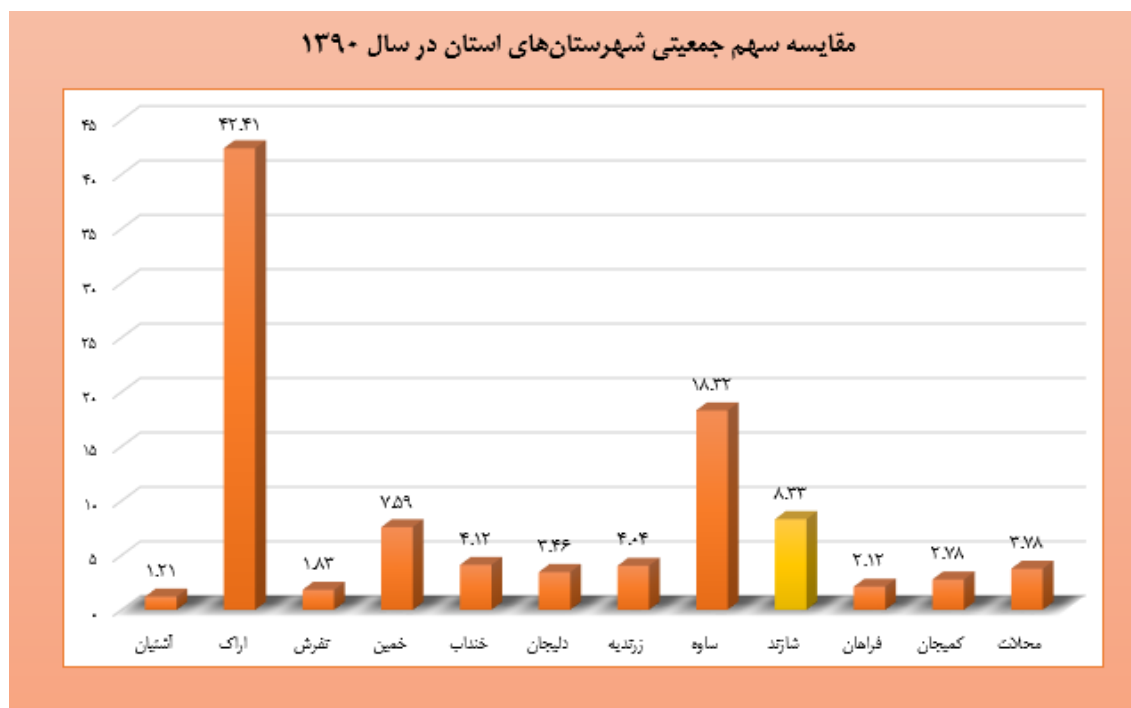
شهرستان شازند با وسعت ۲۶۴۵ کیلومترمربع در جنوب غربی استان مرکزی قرار گرفته است و ۹,۰۸ درصد از کل مساحت استان را دربر می گیرد. این شهرستان از شمال با شهرستان خداب و از شرق به شهرستان اراک، از جنوب و غرب به استان لرستان و از جنوب شرقی به خمین و از شمال غربی به استان همدان محدود می شود. شهرستان شازند، از ۴ بخش (سربند، زالیان، مرکزی و قره کهریز)، ۵ شهر (هندودر، توره، آستانه، شازند و مهاجران) و ۹ دهستان (هندودر، مالمیر، پل دوآب، زالیان، نهرمیان، آستانه، کزاز، قره کهریز و کوهسار) تشکیل شده است. این شهرستان از مجموع ۱۷۹۱۵,۰۵ هکتار کل عرصه های جنگلی استان مرکزی، ۳,۰۹ درصد از عرصه های جنگلی را به خود اختصاص داده است. از مجموع ۱۴۱۳۹۵۹ نفر جمعیت استان، حدود ۸,۳۳ درصد ساکن این شهرستان هستند. همچنین از مجموع ۳۶۸۹۵۸ نفر جمعیت روستایی استان، ۱۹,۷۸ درصد ساکن این شهرستان هستند.

شکل ذیل، به مقایسه سهم مساحتی شهرستان های استان مرکزی با یکدیگر می پردازد. همانگونه که مشخص است شهرستان شازند، چهارمین شهرستان بزرگ استان محسوب می شود.

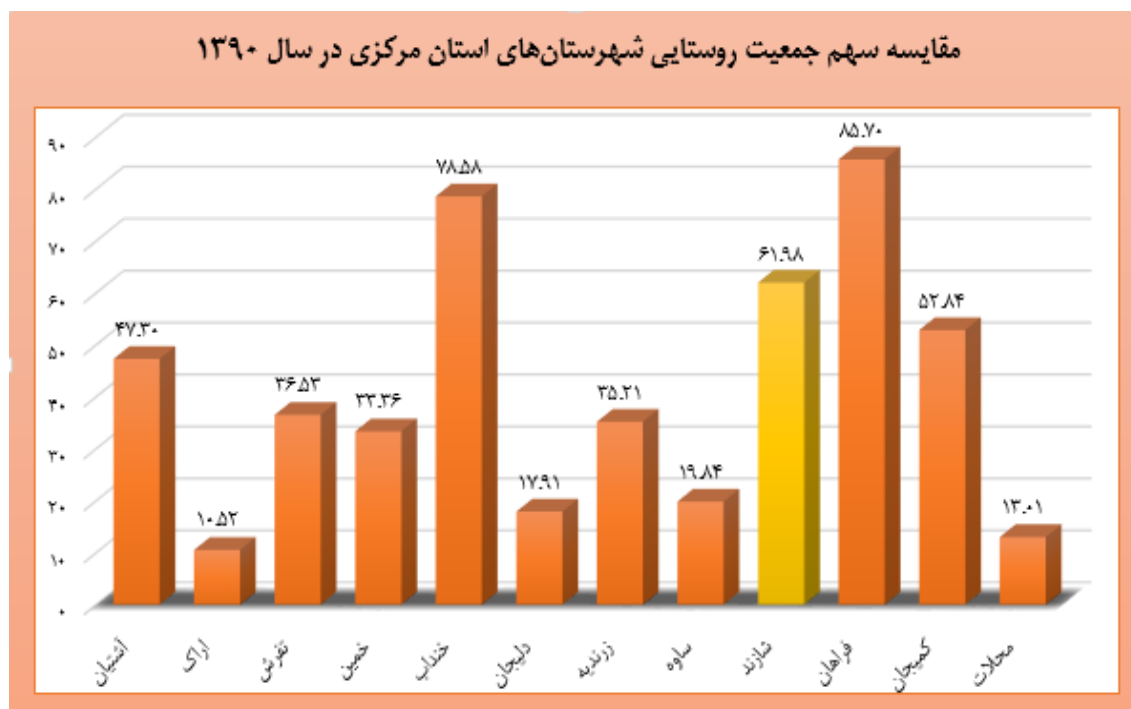
شکل ۱: مقایسه سهم مساحتی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰

شکل بعد، به مقایسه سهم جمعیتی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰ می‌پردازد. شهرستان شازند با ۸,۳۳ درصد از جمعیت کل استان، پس از اراک و ساوه، سومین شهرستان پرجمعیت استان است.

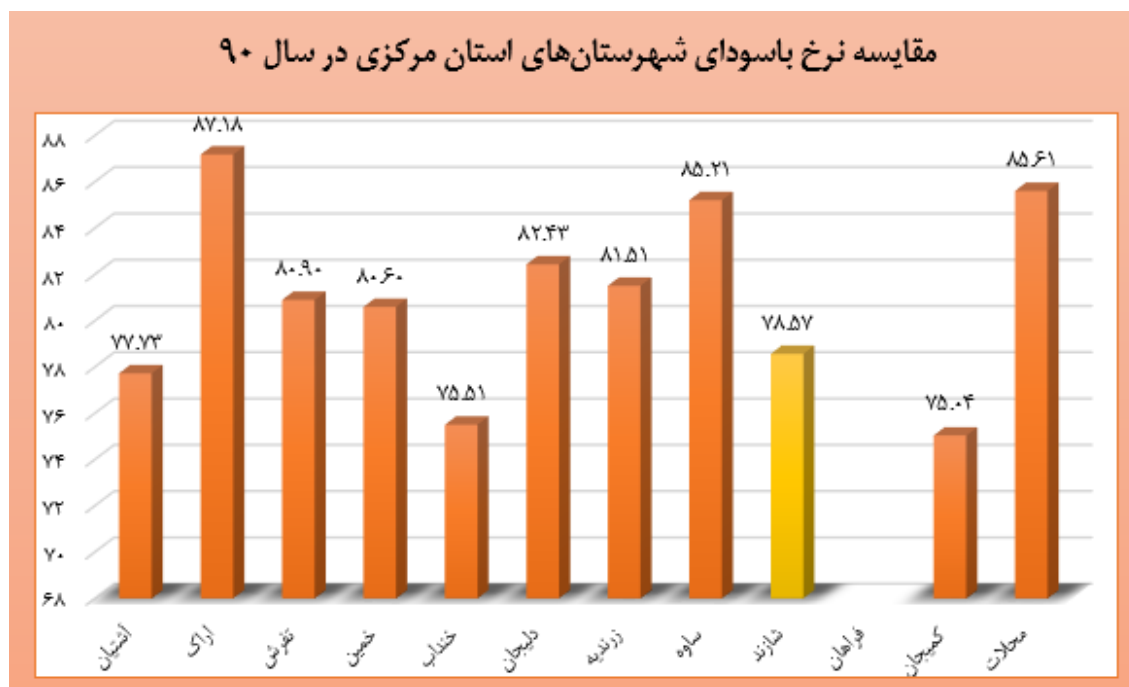
شکل ۲: مقایسه سهم جمعیتی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰

شکل بعد، سهم جمعیت روستایی شهرستان‌های استان را از کل جمعیت روستایی استان نشان می‌دهد. همانگونه که مشخص است شهرستان شازند با ۶۱٫۹۸ درصد، پس از شهرستان‌های خنداب و فراهان، بیشترین سهم جمعیت روستایی را به خود اختصاص داده است.

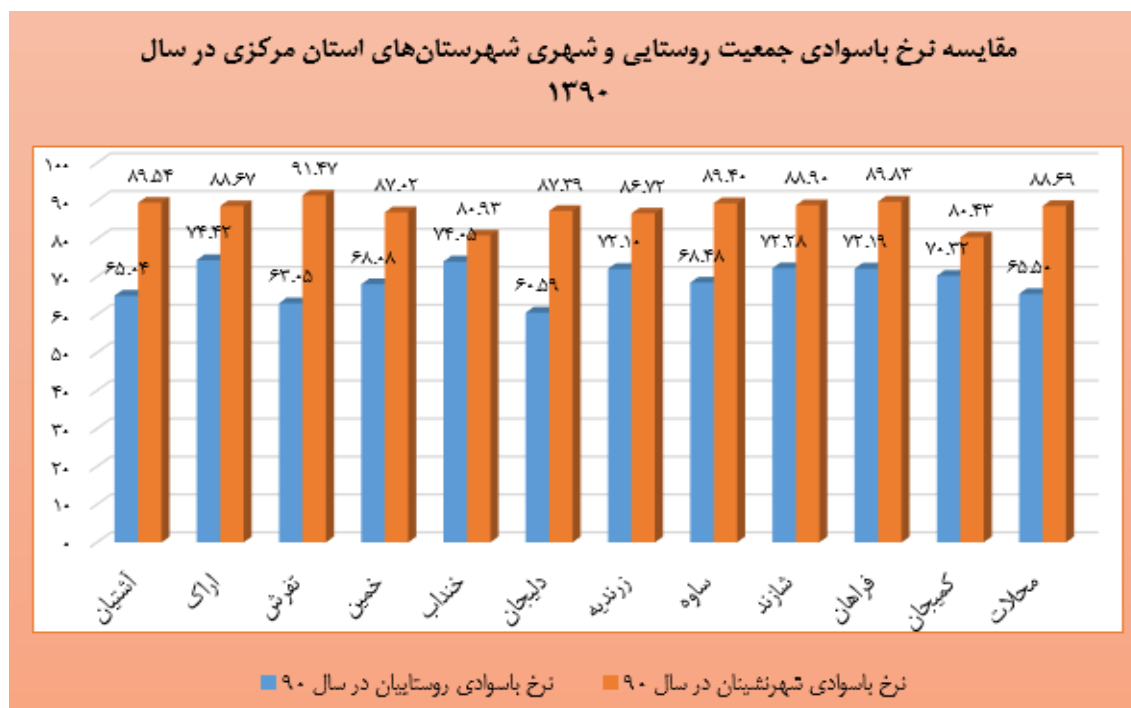
شکل ۳: مقایسه سهم جمعیت روستایی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰

بررسی نرخ باسوادی در شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۹۰ نشان می‌دهد که این شاخص برای شهرستان شازند معادل ۷۸,۵۷ درصد بوده است و این شهرستان از حیث این شاخص در رتبه هشتم میان شهرستان‌های استان قرار می‌گیرد. این درحالیست که نرخ باسوادی کشور در همین سال معادل ۸۴,۷ درصد و نرخ باسوادی استان مرکزی نیز ۸۳,۸ درصد بوده است.

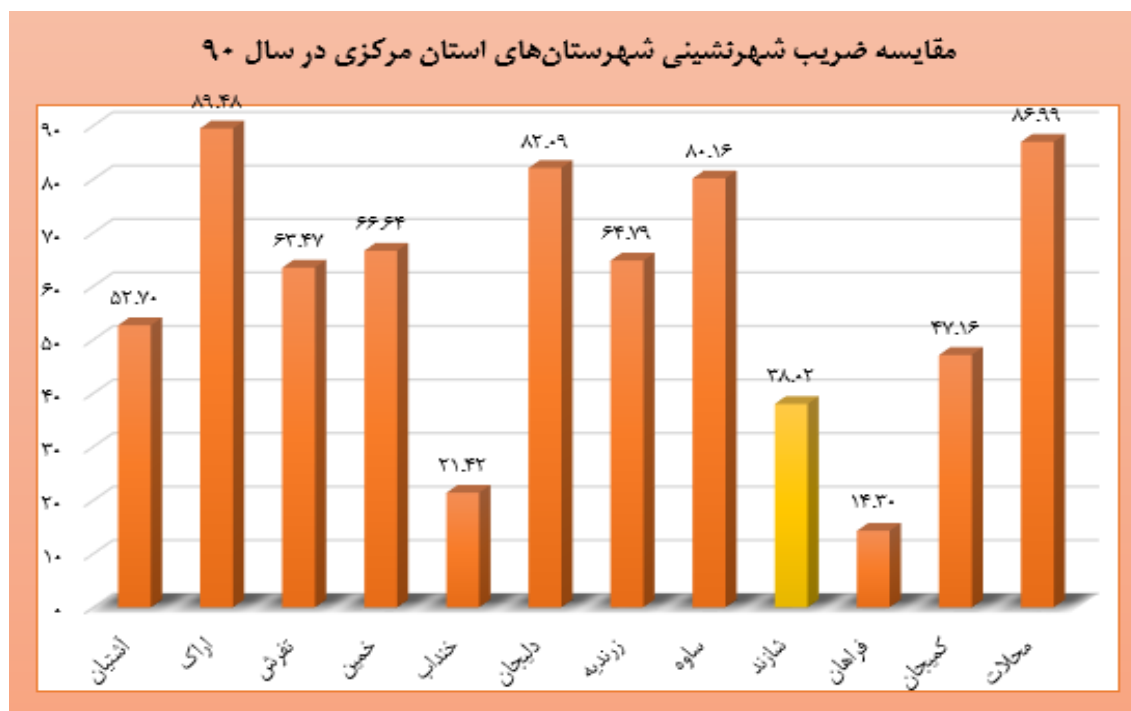
شکل ۴: مقایسه نرخ پاسوادی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰

همچنین بررسی نرخ باسوادی به تفکیک جمعیت شهری و روستایی نشان می‌دهد که نرخ باسوادی جمعیت شهری شهرستان شازند در سال ۱۳۹۰، ۸۸،۹۰ و نرخ باسوادی جمعیت روستایی در همین سال ۷۲،۲۸ بوده است. لازم به ذکر است میانگین نرخ باسوادی شهری و روستایی کشور در همین سال به ترتیب ۸۸،۶ و ۷۵،۱ درصد بوده است.

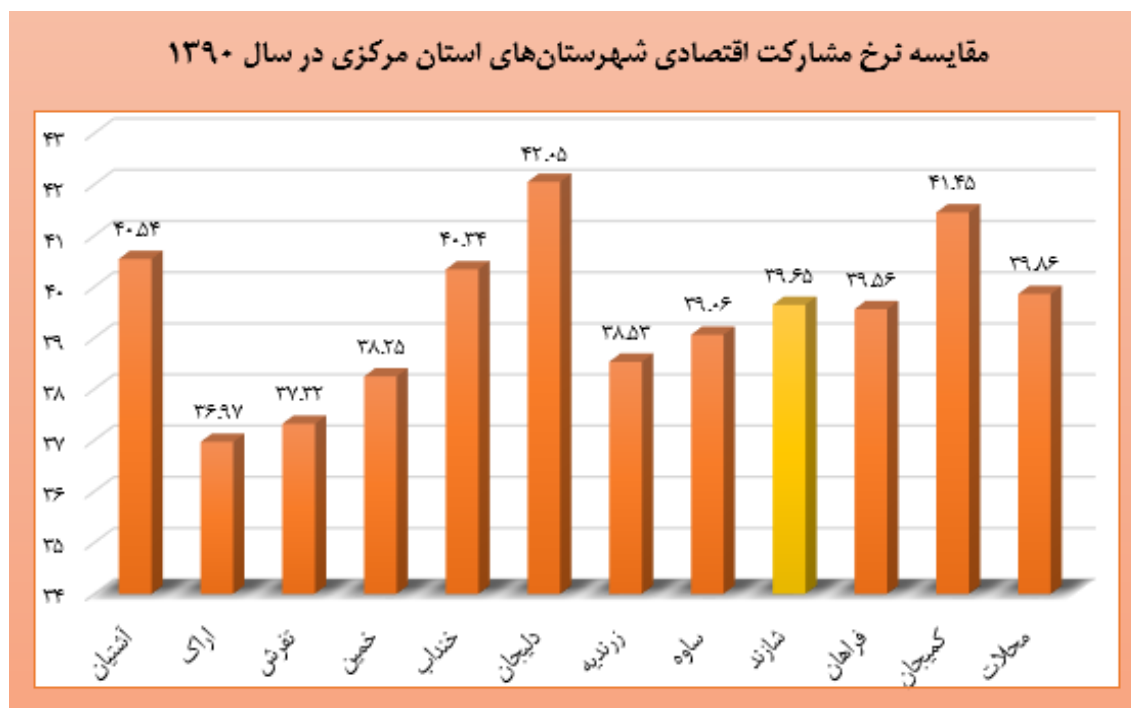
شکل ۵: مقایسه نرخ باسوادی جمعیت شهری و روستایی شهرستان های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰

شکل بعد ضریب شهرنشینی شهرستان های استان مرکزی را نشان می دهد. همانگونه که مشخص است شهرستان شازند در سال ۹۰، با ضریب شهرنشینی ۳۸,۰۲ در رتبه دهم در میان شهرستان های استان مرکزی قرار گرفته است.

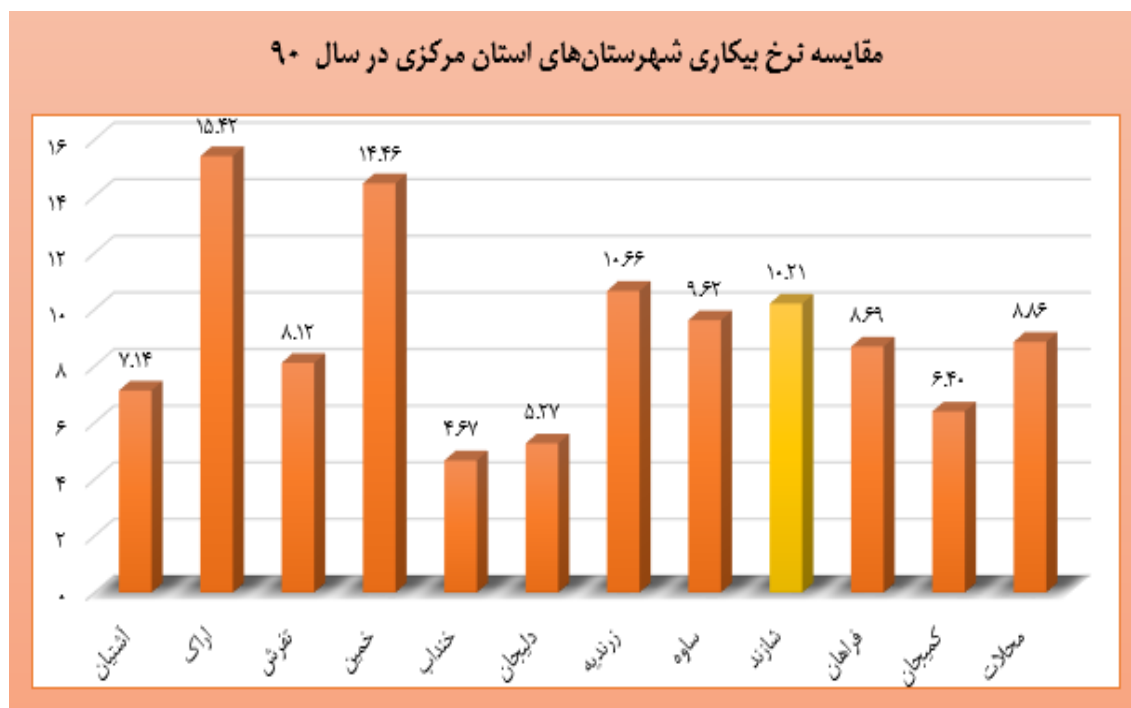
شکل ۶: مقایسه ضریب شهرنشینی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰

همانگونه که در شکل بعد مشخص است، شهرستان شازند با نرخ مشارکت اقتصادی ۳۹،۶۵ درصد در سال ۱۳۹۰ در رتبه ششم میان شهرستان‌های استان مرکزی از منظر این شاخص، قرار گرفته است.

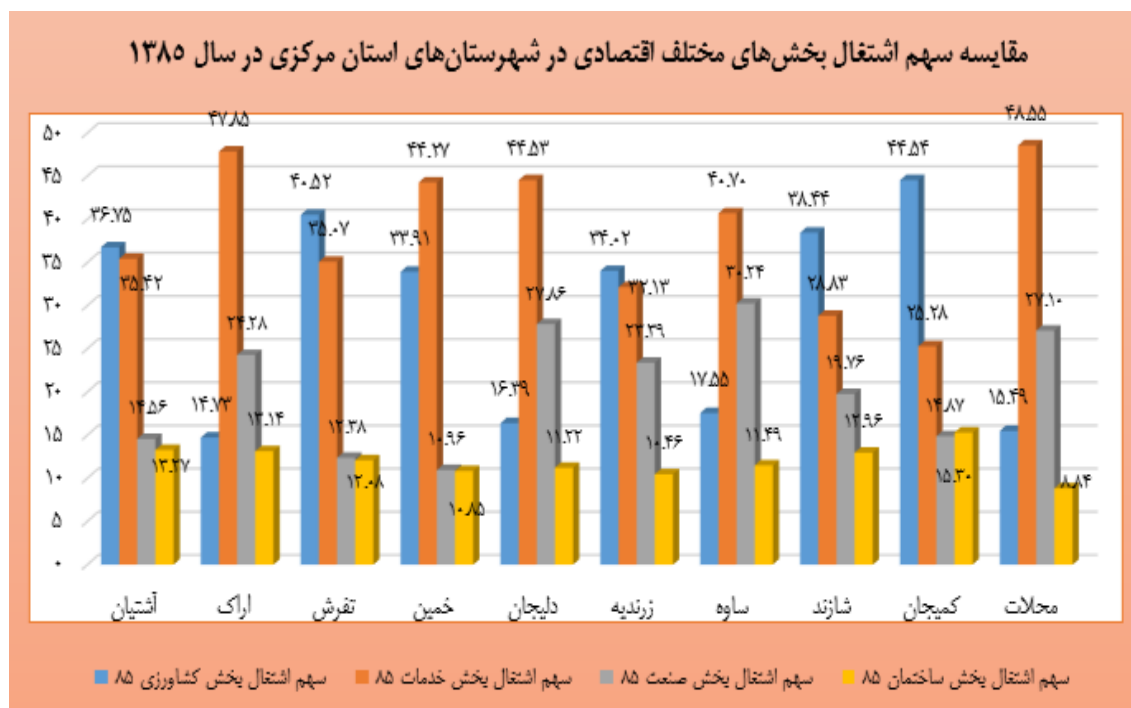
شکل ۷: مقایسه نرخ مشارکت اقتصادی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰

مقایسه نرخ بیکاری در شهرستان‌های مختلف استان مرکزی در سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد که شهرستان شازند با نرخ بیکاری ۱۰,۲۱ در رتبه چهارم از منظر این شاخص قرار گرفته است.

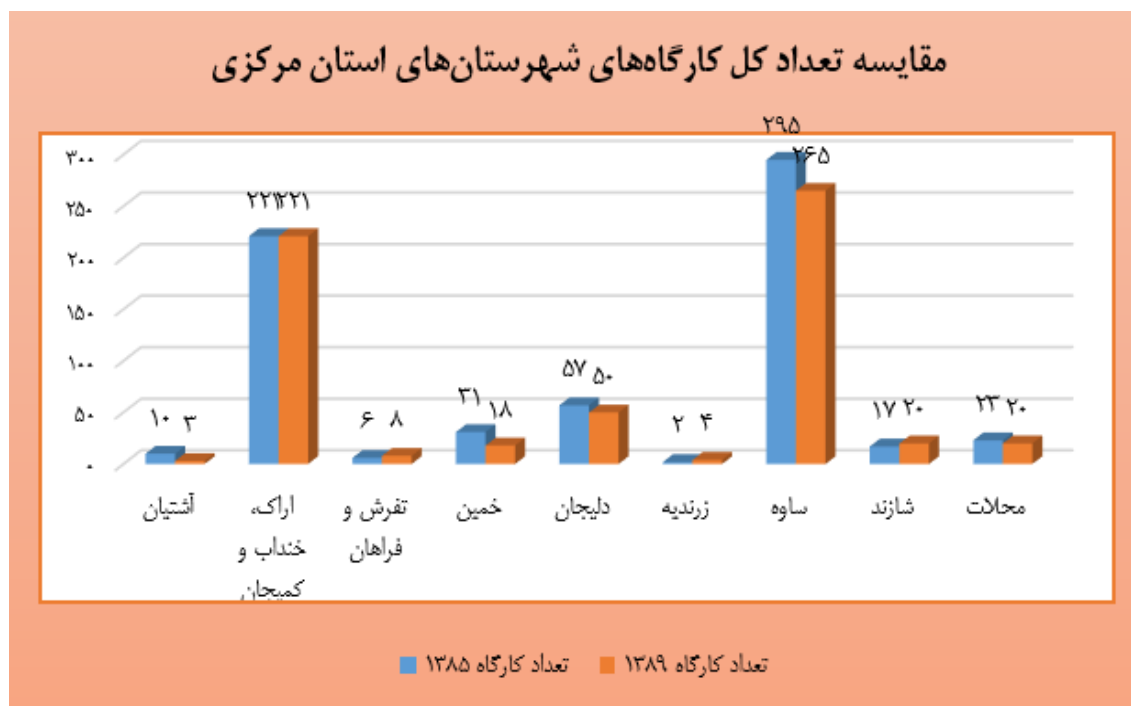
شکل ۸: مقایسه نرخ بیکاری شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰

شکل بعد به مقایسه سهم اشتغال بخش‌های مختلف اقتصادی شهرستان‌های استان در سال ۱۳۸۵ می‌پردازد. بر این اساس بخش کشاورزی شهرستان شازند با ۳۸,۴۴ درصد بیشترین سهم اشتغال را به خود اختصاص داده است و پس از آن به ترتیب بخش‌های خدمات با ۲۸,۸۳ درصد، صنعت با ۱۹,۷۶ درصد و ساختمان با ۱۲,۹۶ درصد، قرار گرفته‌اند.

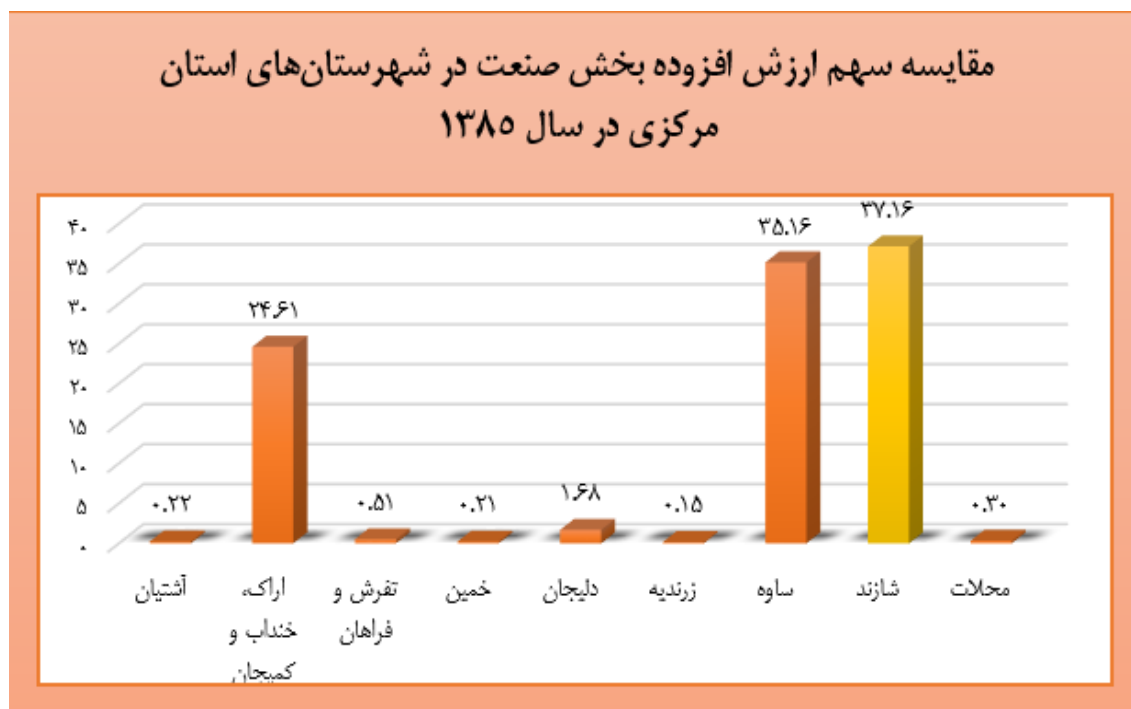
شکل ۹: مقایسه سهم اشتغال بخش‌های مختلف اقتصادی در شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۸۵

شکل بعد به مقایسه تعداد کارگاه‌های شهرستان‌های استان مرکزی در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۹ می‌پردازد. همانگونه که مشخص است شهرستان شازند در سال‌های مورد بررسی، به ترتیب دارای ۱۷ و ۲۰ کارگاه صنعتی بوده است و از منظر تعداد کارگاه‌ها، پس از شهرستان‌های ساوه، اراک و دلیجان در سال ۱۳۹۰ به همراه شهرستان محلات، دارای بیشترین تعداد کارگاه صنعتی در استان بوده است. ضمن اینکه در طی دوره مورد بررسی، تعداد کارگاه‌های شهرستان شازند افزایش یافته است.

شکل ۱۰: مقایسه تعداد کل کارگاه‌های صنعتی شهرستان‌های استان مرکزی

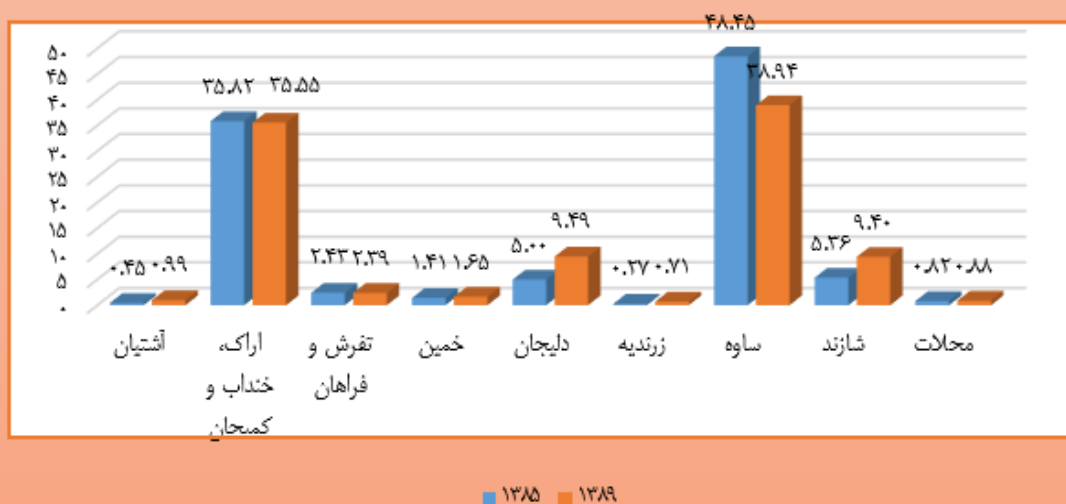
شکل بعد به مقایسه سهم ارزش افزوده بخش صنعت شهرستان‌های استان مرکزی از کل ارزش افزوده این بخش در سال ۱۳۸۵ می‌پردازد. همانگونه که مشخص است شهرستان شازند بیشترین سهم ارزش افزوده را در استان که در حدود ۳۷ درصد است، به خود اختصاص داده است.

شکل ۱۱: مقایسه سهم ارزش افزوده بخش صنعت در شهرستان های استان مرکزی در سال ۱۳۸۵

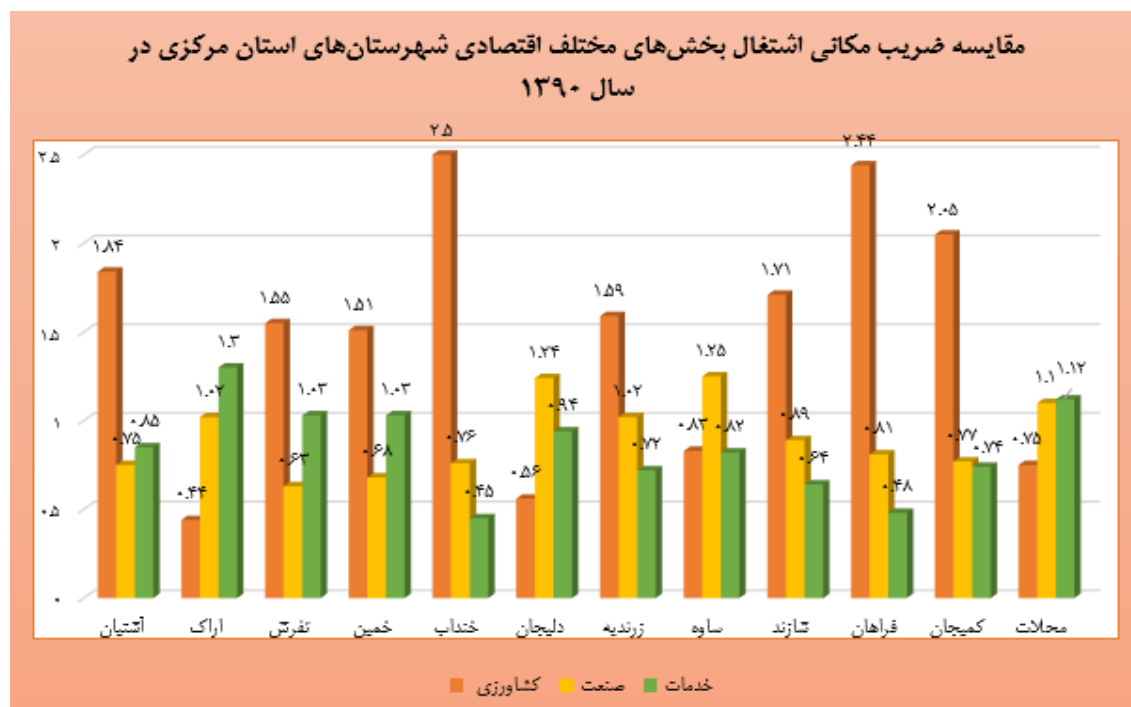
بررسی سهم اشتغال بخش صنعت در شهرستان های مختلف استان نشان می دهد که اشتغال در بخش صنعت شهرستان شازند در سال ۱۳۸۹ نسبت به سال ۱۳۸۵ افزایش داشته است و از ۵,۳۶ به ۹,۴۰ رسیده است. این شهرستان در سال ۱۳۸۹ پس از شهرستان های ساوه، اراک و دلیجان، بیشترین سهم اشتغال صنعتی را در استان به خود اختصاص داده است.

مقایسه سهم اشتغال در بخش صنعت شهرستان از کل اشتغال صنعت استان

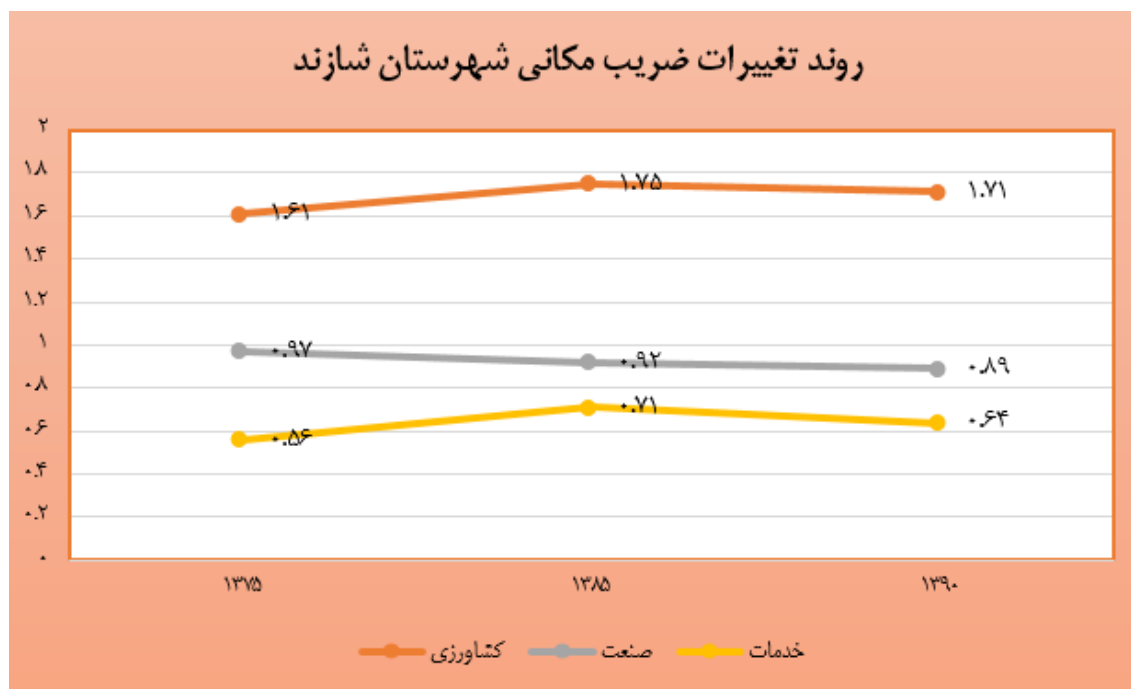
شکل ۱۲: مقایسه تغییرات سهم اشتغال بخش صنعت در شهرستان‌های استان مرکزی

شکل بعد به مقایسه ضریب مکانی اشتغال شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰ می‌پردازد. همانگونه که مشخص است شهرستان شازند در بخش کشاورزی دارای مزیت است.

شکل ۱۳: مقایسه ضریب مکانی اشتغال بخش‌های مختلف اقتصادی در شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰

نمودار زیر روند تغییرات ضریب مکانی شهرستان شازند را از سال ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۰ در بخش‌های خدمات، صنعت و کشاورزی، نشان می‌دهد.

شکل ۱۴: روند تغییرات ضریب مکانی شهرستان شازند

همانطور که شکل پیش نشان می‌دهد ضریب مکانی بخش کشاورزی شهرستان شازند در طول دوره مورد بررسی افزایش یافته است و از ۱.۶۱ در سال ۱۳۷۵ به ۱.۷۱ در سال ۱۳۹۰ افزایش یافته است.

ضریب مکانی بخش صنعت در طول دوره مورد بررسی روندی نزولی داشته است و از ۰.۹۷ به ۰.۸۹ کاهش یافته است.

ضریب مکانی بخش خدمات نیز هر چند بسیار پایین است و مزیتی را برای شهرستان در این بخش نشان نمی‌دهد اما از ۰.۵۶ در سال ۱۳۷۵ به ۰.۶۴ در سال ۱۳۹۰ افزایش یافته است.

به این ترتیب با توجه به شاخص ضریب مکانی، اولویت اول برای شهرستان شازند بخش کشاورزی است. جدول ذیل، به بررسی فعالیت‌های خرد شهرستان شازند که دارای مزیت نسبی هستند، می‌پردازد.

جدول ۱: فعالیت‌های دارای مزیت نسبی شهرستان شازند در سال ۱۳۹۰

رتبه	فعالیت	ضریب مکانی
۱	تامین برق، گاز، بخار و تهویه هوا	۲,۱۶
۲	کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری	۱,۷۱
۳	فعالیت‌های نامشخص	۱,۴۵
۴	کشت و صنعت	۱,۳۱
۵	ساختمان	۱,۱۰

همانطور که در جدول پیش مشخص است تامین برق، گاز، بخار و تهویه هوا بیشترین مزیت نسبی را در این شهرستان به خود اختصاص داده است. پس از آن کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری در اولویت دوم قرار گرفته است.

۲ مهمترین نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای شهرستان شازند

این قسمت برگرفته از نتایج گزارش تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای استان مرکزی است. نتایج این بخش در کنار نتایج حاصل از تفکر ارزشی، می‌تواند تصویر مناسب‌تری از فضای شهرستان شازند ارائه دهد.

۱-۲ نقاط قوت

- S1: سطح بالای سواد بخش صنعت و نرخ مشارکت بالای مردان
- S2: موج جدید جوان در ساختار کشاورزی
- S3: جاذبه‌های طبیعی و منابع طبیعی گسترده، مراتع مناسب و اقلیم معتدل و وجود منابع آب‌های سطحی
- S4: ذخایر نسبتاً غنی معدنی
- S5: راه‌های ارتباطی مناسب و عبور خط آهن سراسری
- S6: رونق فعالیت‌های صنعتی دام و طیور و شیلات و پرورش زنبور عسل
- S7: وجود روستاهای بزرگ و پر جمعیت

۲-۲ نقاط ضعف

- W1: تحولات منفی جمعیتی و نیروی انسانی: نسبت جنسی نامتعارف، نرخ رشد منفی و پایین بودن سطح باسوادی شاغلین، بالا بودن نرخ بیکاری روستایی و مهاجرت
- W2: رکود اقتصادی و عدم استقبال سرمایه گذاران صنعتی

- W3: استفاده بیش از حد از منابع آب
- W4: عدم کارکرد معدن در توسعه شهرستان با وجود بیشترین سهم معادن
- W5: ضعف بخش خدمات خصوصا خدمات جانبی به صنایع و خدمات واسطه گری مالی
- W6: فقدان هر گونه امکان اقامتی و هتل و پذیرایی
- W7: عدم وجود پیوندهای لازم بین صنایع بزرگ و مستقر با اقتصاد شهرستان

۳-۲ فرصت‌ها

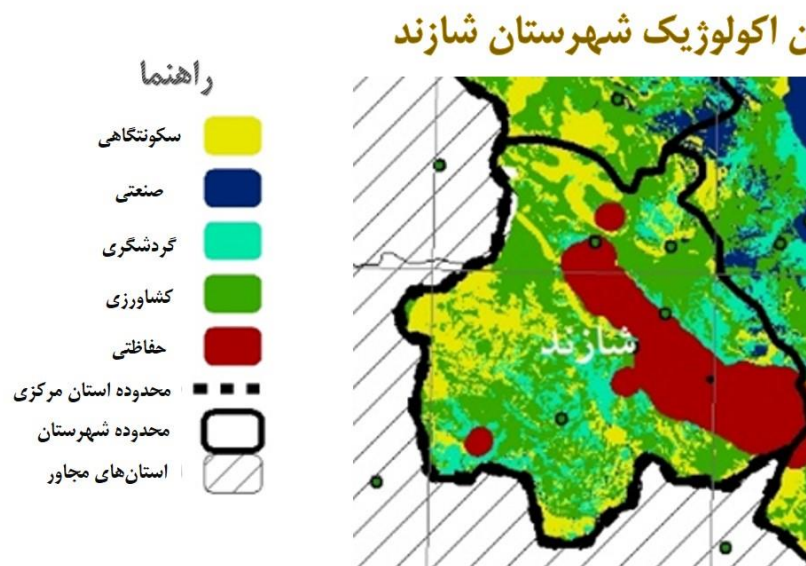
- O1: عبور محورهای مهم ارتباطی خوزستان – تهران و راه آهن سراسری
- O2: احداث سد کمال صالح
- O3: وجود صنایع بزرگ و مادر مانند پالایشگاه، پتروشیمی، نیروگاه و بزرگترین انبار نگهداری و توزیع فراورده‌های نفتی

۴-۲ تهدیدات

- T1: آسیب‌های زیست محیطی به منابع آب و خاک و هوا
- T2: تمرکز صنایع در مناطق مستعد کشاورزی

۳ وضعیت توان اکولوژیکی شهرستان شازند

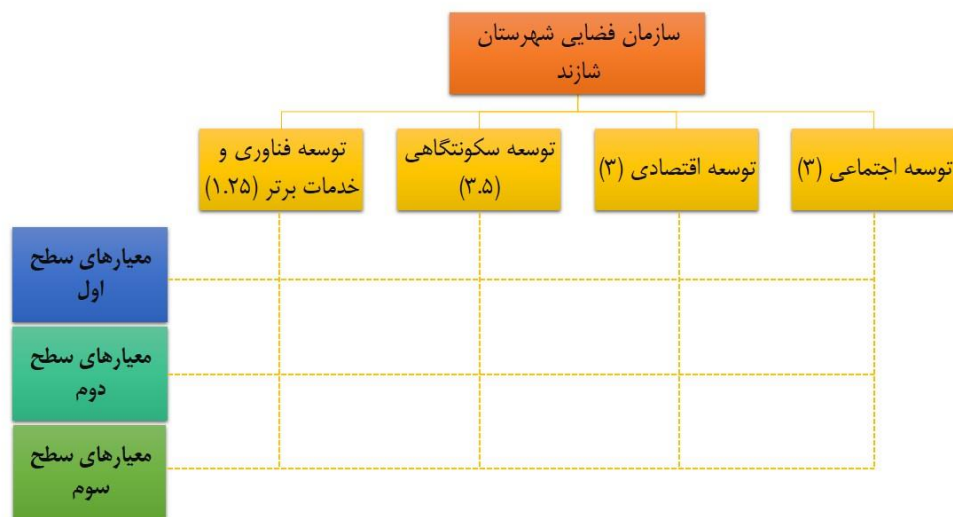
همانگونه که نقشه توان اکولوژیک شهرستان شازند نشان می‌دهد بخشی از این شهرستان در محدوده نواحی حفاظتی استان قرار دارد. این شهرستان، امکان توسعه فعالیت‌های سکونتگاهی، کشاورزی و گردشگری را در حد مناسبی داراست، اما قابلیت توسعه فعالیت‌های صنعتی در این شهرستان بسیار محدود و ناچیز است.

شکل ۱۵: نقشه توان اکولوژیک شهرستان شازند

۴ وضعیت توسعه اقتصادی، اجتماعی، سکونتگاهی و فناوریانه شهرستان شازند

تحلیل سازمان فضایی وضعیت موجود استان نشان می‌دهد که شهرستان شازند از لحاظ توسعه‌یافتگی اجتماعی، اقتصادی و سکونتگاهی، وضعیت متوسطی دارد. شاخص‌های توسعه فناوری و خدمات برتر در این شهرستان پایین‌تر از میانگین قرار گرفته‌اند و وضعیت نامطلوبی دارند.

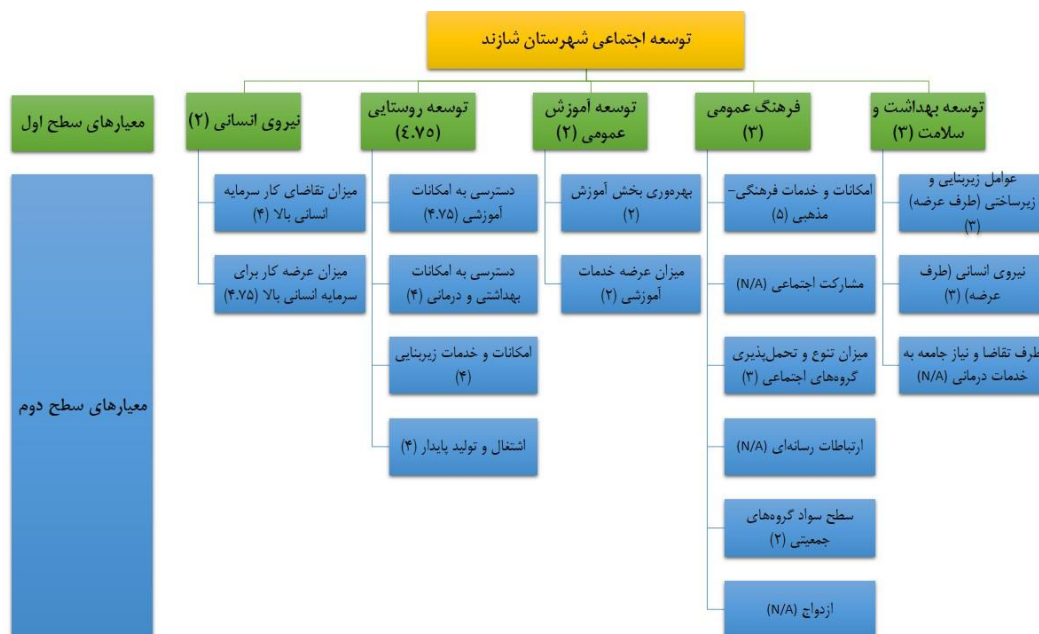

شکل ۱۶: شمای کلی از وضعیت توسعه‌یافتگی سازمان فضایی شهرستان شازند در مقایسه با سایر شهرستان‌های استان مرکزی

در ادامه به بررسی وضعیت توسعه یافتگی شهرستان در هر یک از بخش های اقتصادی، اجتماعی، سکونتگاهی و فناوری و خدمات برتر پرداخته شده است. لازم به ذکر است اعداد درون پرانتز توصیفی، نسبی و تقریبی است. به این معنا که اگر بخواهیم وضعیت توسعه اجتماعی شهرستان شازند را در مقایسه با دیگر شهرستان های استان با توجه به شاخص های در دسترس، بررسی نماییم، بر روی طیف لیکرت ۵ تایی، عدد ۳ نشان می دهد که شهرستان شازند وضعیت متوسطی نسبت به سایر شهرستان های استان مرکزی در این حوزه دارد. این اعداد توصیفی از وضعیت سازمان فضایی وضعیت موجود استان مرکزی هستند که در گزارش «سازمان فضایی وضع موجود و عدم قطعیت های تاثیرگذار بر آن»، بدان پرداخته شده است. در این گزارش با استفاده از معیارهایی در سه سطح مختلف، وضعیت توسعه یافتگی استان مرکزی در ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گرفت. معیارها و شاخص ها با مشارکت خبرگان و متخصصان عضو پانل ها تعیین شد و اوزان مربوط به آن ها نیز به واسطه مشارکت خبرگان دلفی و پانل، استخراج شد. سایر جزییات، در گزارش مذکور آورده شده است و از ذکر مجدد آن در این گزارش اجتناب شده است.

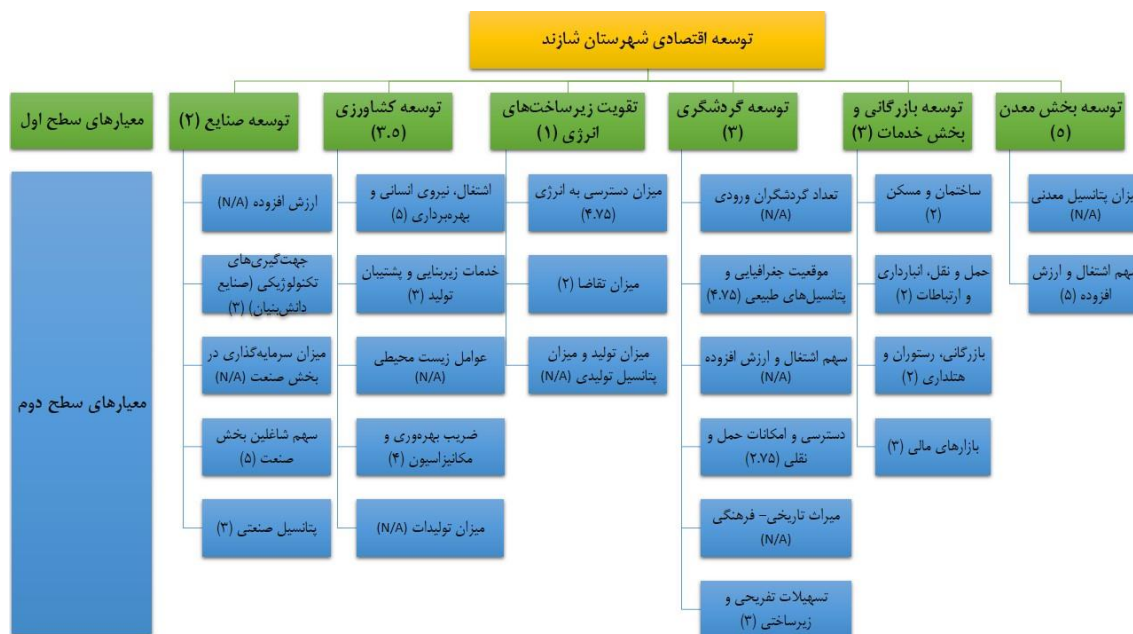
باید توجه داشت که این مقایسه به دلیل عدم دسترسی به لایه ها و داده های سایر استان ها، فقط در سطح استان مرکزی انجام شده است و وضعیت مطلوب یک شهرستان در رابطه با معیاری خاص، الزاما به معنای وضعیت مطلوب آن شهرستان در کشور نخواهد بود.

بررسی سازمان فضایی توسعه اجتماعی شهرستان شازند نشان می دهد این شهرستان در بعد توسعه روستایی وضعیت بسیار مطلوبی دارد و در سایر ابعاد وضعیت متوسط و رو به پایینی دارد.

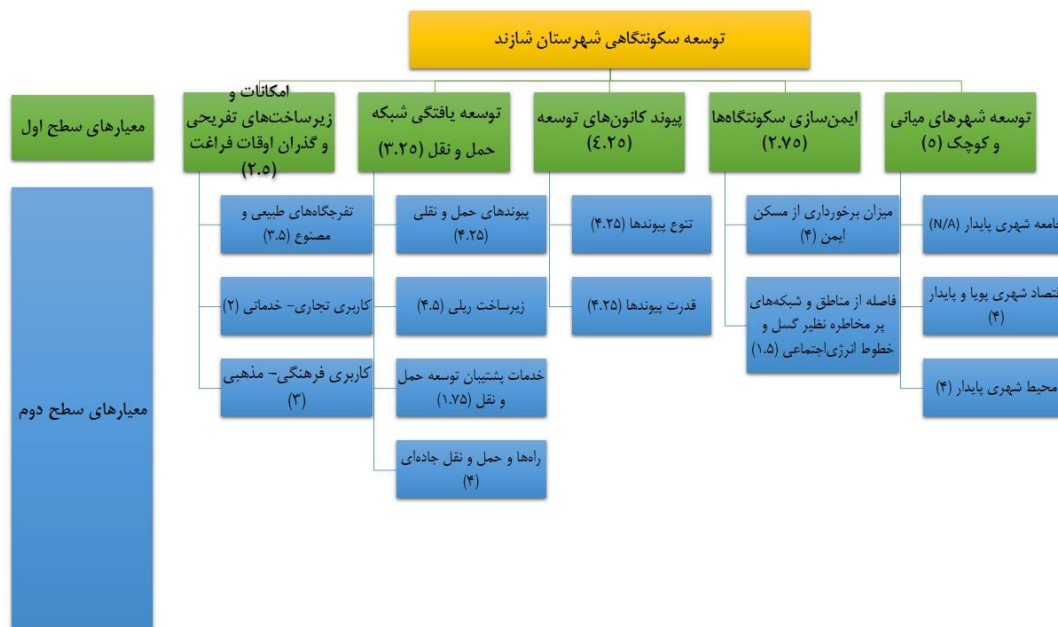
شکل ۱۷: وضعیت توسعه اجتماعی شهرستان شازند از منظر شاخص‌های مختلف

بررسی سازمان فضایی توسعه اقتصادی شهرستان شازند نشان می‌دهد این شهرستان به استثنای شاخص توسعه بخش معدن در سایر شاخص‌ها، وضعیت متوسطی دارد. با توجه به وضعیت توان اکولوژیکی شهرستان شازند و پایین بودن ظرفیت‌های فعالیت‌های صنعتی در این شهرستان، نامطلوب بودن معیار توسعه صنایع در این شهرستان تا حدودی قابل توجیه است اما وضعیت متوسط شهرستان در بخش‌های توسعه کشاورزی و گردشگری علیرغم امکانات و پتانسیل‌های شهرستان، قابل توجه است.

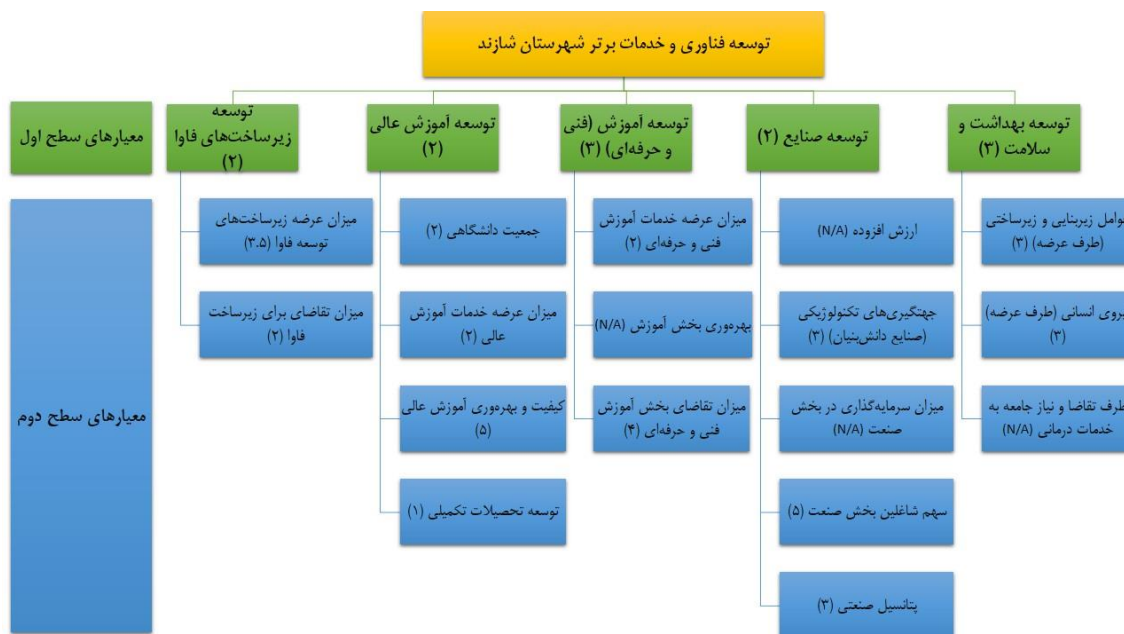
شکل ۱۸: وضعیت توسعه اقتصادی شهرستان شازند از منظر شاخص‌های مختلف

بررسی سازمان فضایی توسعه سکونتگاهی شهرستان شازند نشان می‌دهد این شهرستان در دو بعد پیوند کانون‌های توسعه و توسعه شهرهای میانی و کوچک، وضعیت مطلوبی دارد اما در سایر شاخص‌های مورد بررسی در وضعیت متوسطی نسبت به سایر شهرستان‌های استان قرار گرفته است.

شکل ۱۹: وضعیت توسعه سکونتگاهی شهرستان شازند از منظر شاخص‌های مختلف

بررسی سازمان فضایی توسعه فناوری و خدمات برتر شهرستان شازند نشان می‌دهد این شهرستان در تمامی ابعاد مورد بررسی، وضعیت متوسط و رو به پائینی دارد. هرچند که کیفیت و بهره‌وری آموزش عالی و سهم شاغلین بخش صنعت در این شهرستان در بهترین وضعیت قرار گرفته است.

شکل ۲۰: وضعیت توسعه فناوری و خدمات برتر شهرستان شازند از منظر شاخص‌های مختلف

۵ نتایج حاصل از تفکر ارزشی در خصوص شهرستان شازند

در مطالعه تفکر ارزشی، تلاش شد تا با عناوین و بیان‌های مختلف، تصاویر، مطلوب‌ها و نامطلوب‌ها و دغدغه‌های بازیگران هر شهرستان استخراج شود. در ادامه به مهمترین نتایج به دست آمده در هر بخش اشاره می‌شود.

۵-۱ مهمترین دغدغه‌ها

دغدغه‌ها، مهمترین مسائلی هستند که در آینده برای شهرستان ایجاد مشکل خواهند کرد و با راهکارهای مناسب می‌توان مانع از بروز مشکلات ناشی از آن‌ها و یا مانع پیشرفت مشکلات به وجود آمده شد. با توجه به مطالعات انجام شده در طرح آینده‌نگاری آمایش استان مرکزی، مهم‌ترین دغدغه‌های شهرستان از نظر خبرگان و متخصصان عبارت است از:

- آلودگی و وجود صنایع آلاینده
- خشکسالی و کم آبی
- افزایش آسیب‌های اجتماعی
- مشکلات فرهنگی و نبود زیرساخت‌های لازم
- کمبود امکانات و خدمات بهداشتی و درمانی
- بیکاری، امنیت شغلی و سرمایه‌گذاری
- مشکلات اقتصادی مردم و تامین مسکن
- وضعیت نابسامان صنعت و کشاورزی
- سود بالای تسهیلات بانکی

- کمبود فضای سبز
- زیرساخت‌های حمل و نقل نامناسب و تصادفات جاده‌ای
- عدم ثبات مدیریتی
- مشکلات زیست محیطی
- عدم استفاده از فناوری‌های نوین و کار به روش سنتی

۵-۲ موضوعات و مسائل غیرقابل قبول

موضوعات و مسائل غیرقابل قبول، در حقیقت تفاوت میان انتظارات و واقعیت‌ها است و به مسائل غیرقابل قبولی اشاره می‌کند که در حال حاضر وجود داشته و برای شهرستان نامطلوب هستند. با توجه به مطالعات انجام شده در طرح آینده‌نگاری آمایش استان مرکزی، مهمترین موضوعات و مسائل غیرقابل قبول شهرستان از نظر خبرگان و متخصصان عبارت است از:

- مشکلات بهداشتی و درمانی به ویژه در حوزه تجهیزات پزشکی
- مشکلات فرهنگی و اجتماعی و کمبود آموزش‌ها در این خصوص
- تعطیلی و راکد شدن واحد تولیدی و شرکت‌ها
- آسیب‌های اجتماعی
- بیکاری بالا با وجود صنایع و واحدهای تولیدی
- سود بالای تسهیلات بانکی
- آلودگی و صنایع آلاینده
- پایین بودن سطح آموزشی مدارس و شلوغی کلاس‌ها
- فقر، پایین بودن سطح درآمد و کیفیت زندگی
- ممنوعیت برداشت آب بدلیل استفاده بیش از حد واحدهای صنعتی

- کشاورزی سنتی و عدم استفاده از مکانیزاسیون
- نامطلوب بودن مبلمان شهری
- عدم توجه به توسعه پایدار و محیط زیست
- عدم سرمایه گذاری بخش خصوصی
- مدیریت غیربومی و ناکارآمد
- واگرایی در توسعه مطلوب منطقه

۳-۵ روندهای اجتناب ناپذیر و واقعیت‌ها

منظور از واقعیت‌ها و روندهای اجتناب ناپذیر، مواردی است که اتفاق می‌افتند و کنترلی روی آن‌ها وجود ندارد. با توجه به مطالعات انجام شده در طرح آینده نگاری آمایش استان مرکزی، مهمترین روندهای اجتناب ناپذیر شهرستان از نظر خبرگان و متخصصان عبارت است از:

- بیکاری بالا
- افزایش مرگ و میر به دلیل بیماری‌های خاص و آلایندگی
- وجود فقر فرهنگی و اقتصادی
- عدم استفاده از ظرفیت‌ها و امکانات موجود
- افزایش سن ازدواج
- استقرار صنایع بزرگ ملی
- مهاجرت
- تکیه بر فرهنگ بومی و محلی و ضعف دانش و آگاهی مردم

- افزایش آلودگی
- مدیریت و نیروهای غیربومی
- کمبود منابع آبی

۴-۵ ویژگی‌های مطلوب آینده

با توجه به مطالعات انجام شده در طرح آینده‌نگاری آمایش استان مرکزی، مهمترین ویژگی‌های مطلوب آینده شهرستان از نظر خبرگان و متخصصان عبارت است از:

- وجود روستاهای زیاد
- وجود صنایع بزرگ و مادر و امید به کاهش نرخ بیکاری
- چهار فصل بودن و تنوع تولیدات کشاورزی
- شهری صنعتی و کشاورزی
- وجود اراضی مستعد کشاورزی
- شهری دارای پتانسیل گردشگری (سراب‌ها، تفرجگاه‌ها، امامزاده‌ها و ...)
- نزدیکی به مرکز استان، قرار داشتن در مرکز کشور و شاهراه‌های ارتباطی
- پتانسیل لازم برای انجام فعالیت اقتصادی و تولید
- وجود نیروهای جوان و تحصیل کرده و ماهر
- پایبندی مردم به مذهب و اعتقادات قلبی به نظام و دین

۵-۵ ویژگی‌های نامطلوب آینده

با توجه به مطالعات انجام شده در طرح آینده‌نگاری آمایش استان مرکزی، مهمترین ویژگی‌های نامطلوبی که در آینده ممکن است گریبان‌گیر شهرستان باشد، از نظر خبرگان و متخصصان عبارت است از:

- آلودگی و صنایع آلاینده
- اشتغال ناپایدار و کاذب
- مشکلات مدیریتی و عدم وجود مدیران متخصص و توانمند برای پست‌های کلیدی
- کم‌آبی و خشکسالی
- ضعف فرهنگی و اجتماعی
- مشکلات اقتصادی مردم نظیر فقر، بیکاری، تامین مسکن، تورم و ...
- عدم توجه کافی به برنامه‌های توسعه‌ای
- مهاجرت جمعیت روستایی به شهرها
- مشکلات و خسارات زیست محیطی

۵-۶ ویژگی‌هایی که مطلوب است شهرستان در آینده به واسطه آن‌ها شناخته شود

متخصصان و خبرگان شهرستان، تمایل دارند در آینده شهرستان آن‌ها به واسطه این ویژگی‌هایی مثبت در استان و کشور شناخته شود. با توجه به مطالعات انجام شده در طرح آینده‌نگاری آمایش استان مرکزی، مهمترین ویژگی‌هایی که مطلوب است در آینده شهرستان به واسطه آن‌ها شناخته شود مطابق نظر خبرگان و متخصصان، عبارت است از:

- شهرستانی با کمترین دغدغه فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و امنیتی
- کاهش نرخ بیکاری
- داشتن امکانات و قابلیت‌ها و توانمندی‌های فناورانه در تمام زمینه‌ها
- مدیران اجتماعی موفق و کارآمد و استفاده از نیروهای بومی
- دارای فرهنگ اجتماعی بالا و تاریخ و تمدن پر افتخار
- از مکان‌های جذاب گردشگری استان و دارای امکانات و خدمات فراوان گردشگری
- توسعه یافته و دارای برنامه بلندمدت
- سطح درآمد کافی و توزیع متوازن ثروت
- شهر برتر صنعتی و کشاورزی و دارای صادرات پایدار
- ارتقای وضعیت فرهنگی و پایین بودن آسیب‌های اجتماعی
- دارای افتخارات علمی، ورزشی و سیاسی

۷-۵ مهمترین محدودیت‌های توسعه

با توجه به مطالعات انجام شده در طرح آینده‌نگاری آمایش استان مرکزی، مهمترین محدودیت‌هایی که می‌تواند توسعه شهرستان را با مشکل مواجه سازد، مطابق نظر خبرگان و متخصصان، عبارت است از:

- مهاجرت روستاییان به شهرها
- کمبود اعتبارات جهت توسعه
- ضعف همکاری بین دستگاهی و تعامل بین ادارات
- کم آبی و خشکسالی
- افزایش جمعیت سالمند

- توپوگرافی خاص منطقه و بالا بودن تصادفات جاده‌ای ناشی از آن
- زیرساخت‌های ضعیف شهرستان و عدم اجرای امور عمرانی بصورت تخصصی
- کمبود سرمایه‌گذار
- وجود تعصبات بومی و محلی در پیشرفت منطقه
- نبود صنایع پایین‌دستی
- نزدیکی به پایتخت
- ضعف فرهنگی و اجتماعی
- مدیران و نیروهای غیربومی
- مشکلات مدیریتی، عدم برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های تدوین شده
- سردسیر بودن منطقه
- عدم استفاده از دانش و فناوری روز در صنعت و کشاورزی
- بافت روستایی شهرستان
- بیکاری و فقر

۵-۸ مهمترین مزیت‌های شهرستان شازند

با توجه به مطالعات انجام شده در طرح آینده‌نگاری آمایش استان مرکزی، مهمترین مزیت‌های شهرستان، مطابق نظر خبرگان و متخصصان، عبارت است از:

- نزدیکی به مرکز استان، موقعیت ویژه ترانزیتی و قرار گرفتن در مسیر شمال به جنوب

- شهری صنعتی و کشاورزی
- وجود صنایع بزرگ مادر و ملی
- وجود جمعیت جوان، تحصیل کرده و ماهر
- تعداد زیاد روستاها و کشاورزی و دامداری فعال
- رتبه برتر صنعتی و سرمایه‌گذاری در بخش صنعت در استان
- وجود جاذبه‌های طبیعی، اماکن تاریخی-مذهبی و گردشگری
- وجود سنت‌های کهن و اصیل در روستاها

۶ نقش شهرستان در راستای تحقق اهداف و پیاده‌سازی راهبردها

با توجه به چشم‌انداز آمایشی، اهداف و راهبردهای آمایشی کلانی که در فضاهای سناریوهای استان پابرجا هستند، شهرستان سازند باید نقش‌های متفاوت و متعددی را بر عهده داشته باشد. جدول ذیل به تناسب راهبردهای آمایشی، وظایف و ماموریت‌های شهرستان سازند را نشان می‌دهد. در این جدول به موارد اصلی و اساسی اشاره شده است.

جدول ۲: ماموریت‌ها و وظایف خاص شهرستان سازند در جهت پیشبرد راهبردهای کلان استان

ماموریت‌ها و وظایف خاص شهرستان سازند	راهبردهای آمایشی پابرجای استان مرکزی
توسعه فضاهای فرهنگی و ورزشی، تقویت پیوندهای درونی شهرستان و به ویژه رفع دوگانگی‌های میان بخش‌های شمالی و جنوبی شهرستان	استراتژی ۱: تقویت هویت منطقه‌ای-مکانی استان مرکزی و فراهم آوردن زمینه‌های نگهداشت نخبگان استان
توسعه صنایع مرتبط با صنایع موجود به ویژه صنایع شیمیایی با تاکید بر صنایع فناورانه و سازگار با محیط زیست	استراتژی ۲: گذار از صنایع سنگین به انجام فعالیت‌های مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته
توسعه تولیدات گلخانه‌ای و تغییر الگوی کشت، توسعه دامپروری‌های صنعتی و نیمه‌صنعتی، توسعه پرورش طیور و آبریز پروری	استراتژی ۳: توسعه کشاورزی پیشرفته
توسعه زیرساخت‌های بهداشتی، IT و حمل‌ونقل، توسعه زیرساخت‌ها به ویژه در بخش جنوبی شهرستان در راستای ایجاد هماهنگی بیشتر میان بخش‌های شمالی و جنوبی شهرستان، ایمن‌سازی سکونتگاه‌ها (به ویژه در مورد آسیب‌های انسان‌ساخت)، تمرکز بر پدافند غیرعامل	استراتژی ۴: افزایش توازن در نظام فضایی استان

ماموریت‌ها و وظایف خاص شهرستان شازند	راهبردهای آمایشی پابرجای استان مرکزی
توسعه کریدور گردشگری (به عنوان یکی از کانون‌های اصلی محور گردشگری جنوبی استان) و گردشگری محلی، توسعه دسترسی و امکانات حمل و نقلی، توسعه زیرساخت‌های تفریحی و گردشگری	استراتژی ۵: توسعه کریدور گردشگری استان

۷ نتیجه‌گیری و جمع‌بندی

شهرستان شازند چهارمین شهرستان بزرگ استان و سومین شهرستان پرجمعیت استان است که دارای پتانسیل‌های گردشگری، معدنی و طبیعی فراوانی و روستاهای بزرگ و پرجمعیت است. این شهرستان سومین شهرستان دارای بیشترین سهم جمعیت روستایی است که بیشترین سهم اشتغال در این شهرستان نیز مربوط به بخش کشاورزی است. این شهرستان به دلیل وجود پالایشگاه و پتروشیمی بیشترین ارزش افزوده بخش صنعت را در استان به خود اختصاص داده است. این شهرستان در مقایسه با سایر شهرستان‌های استان از نظر توسعه اقتصادی، اجتماعی و سکونتگاهی در وضعیت متوسطی قرار گرفته است و وضعیت توسعه‌یافتگی آن از نظر توسعه فناوری و خدمات برتر بسیار نامطلوب است. با توجه به راهبردهای آمایشی استان مرکزی، شهرستان شازند، نقش مهمی در پیشبرد راهبردهای تقویت هویت منطقه‌ای-مکانی استان مرکزی و فراهم آوردن زمینه‌های نگهداشت نخبگان استان، توسعه کشاورزی پیشرفته، افزایش توازن در نظام فضایی استان و توسعه کریدور گردشگری استان بر عهده دارد.